

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 5. srpnja 2023.

Analiza presude

Letinčić protiv Hrvatske

br. zahtjeva 7183/11

presuda

povreda članka 6. stavka 1. Konvencije – pravo na pošteno suđenje

Podnositelj zahtjeva nije bio uključen u postupak traženja i pribavljanja nalaza i mišljenja vještaka

Zasjedajući u vijeću od 7 sudaca, Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) 3. svibnja 2016. jednoglasno je presudio da je Republika Hrvatska podnositelju zahtjeva povrijedila članak 6. stavak 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija).

Podnositelj zahtjeva pokrenuo je upravni postupak radi priznavanja prava na obiteljsku invalidninu nakon smrti oca. Podnositeljev otac bio je hrvatski branitelj koji je 1993. ubio podnositeljevu majku i njezine roditelje, a potom je počinio samoubojstvo. Podnositelj je tvrdio da je trostruko ubojstvo i samoubojstvo bilo posljedica mentalne bolesti uzrokovane sudjelovanjem u ratu. Kako bi ispitao ove tvrdnje, Odjel za branitelje Grada Zagreba (dalje: Odjel) zatražio je vještačenje od Kliničke bolnice Dubrava, Klinike za psihijatriju, Referentnog centra Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi za poremećaje uzrokovane stresom, Regionalnog centra za psihotraumu Zagreb (dalje u tekstu: Centar). Ova zdravstvena ustanova bila je zakonom ovlaštena za vještačenje pitanja koja se tiču psihičkih poremećaja branitelja. U svom nalazu i mišljenju Centar je zaključio da podnositeljev otac nije patio ni od kakvih simptoma koji su posljedica psihijatrijske dijagnoze povezane s njegovim sudjelovanjem u ratu i da se njegovo samoubojstvo nije moglo pripisati njegovoj ratnoj službi. Na temelju ovog nalaza i mišljenja, koje podnositelju nije bilo dostavljeno, Odjel je odbio podnositeljev zahtjev za priznavanje prava na obiteljsku invalidninu. Podnositelj je osporio ovu odluku pred Ministarstvom branitelja i međugeneracijske solidarnosti (dalje: Ministarstvo), ali je Ministarstvo odbilo njegovu žalbu. Podnositelj je zatim pokrenuo upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske, ali je njegova tužba odbijena kao neosnovana. Na kraju, Ustavni sud Republike Hrvatske odbacio je podnositeljevu ustavnu tužbu kao očigledno neosnovanu.

Podnositelj je tvrdio da upravni postupak za priznavanje prava na obiteljsku invalidninu nije bio pošten jer mu nije pružena prilika da učinkovito sudjeluje u postupku i jer Centar nije bio neovisan.

Sukladno dobro utvrđenoj praksi Europskog suda, odluke u upravnom postupku koje ne zadovoljavaju zahtjeve iz čl. 6. st. 1. Konvencije moraju biti podvrgnute naknadnoj kontroli

sudbenoga tijela pune nadležnosti. Takvu nadležnost ima sudbeno tijelo koje ima „dovoljnu nadležnost“ ili „dostatan pregled“ predmeta pred njim ([Fazia Ali protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), stavak 76.). Upravni sud RH je nedvojbeno imao „dovoljnu nadležnost“ odnosno pružao „dostatan pregled“ u vezi s pitanjima koja su predmet upravnih postupaka.

U ovom postupku podnositelj zahtjeva je prigovorio postupovnim propustima domaćih tijela u provođenju vještačenja. S tim u vezi, Europski sud je ponovio da pošten postupak podrazumijeva i pošten način predlaganja i izvođenja dokaza ([Van Kück protiv Njemačke](#), stavak 47.). Sukladno načelu ravnopravnosti stranaka obje stranke moraju imati mogućnost izložiti činjenice i predložiti dokaze pri čemu niti jedna od stranaka ne smije biti u bitno lošijem položaju u odnosu na suprotnu stranku ([Andrejeva protiv Latvije](#) [VV], stavak 96.). Pošteno suđenje podrazumijeva i pravo na kontradiktorni postupak sukladno kojemu stranke moraju biti upoznate sa svim predloženim dokazima i dostavljenim očitovanjima, te moraju moći staviti svoje primjedbe na njih ([Krčmář i drugi protiv Češke Republike](#), stavak 40.).

Kako bi se ispunili zahtjevi poštenog suđenja u kontekstu vještačenja, Europski sud je istaknuo da stranke moraju moći prisustvovati razgovorima koje vještak obavlja ili dobiti na uvid dokumente koje je vještak uzeo u obzir ([Mantovanelli protiv Francuske](#), stavak 33.). U određenim okolnostima se odbijanje dodatnog ili drugog stručnog ispitivanja materijalnih dokaza može smatrati povredom članka 6. stavka 1. ([Matytsina protiv Rusije](#), stavak 169.).

Nadalje, premda se zahtjev neovisnosti i nepristranosti iz čl. 6. st. 1. Konvencije ne odnosi izričito na vještake, Europski sud ima u vidu da nalaz i mišljenje vještaka ima veliku važnost u ocjeni pitanja za koje ih je imenovao nadležni sud, stoga nedostatak neutralnosti sudskog vještaka u određenim okolnostima može dovesti do povrede načela ravnopravnosti stranaka ([Sara Lind Eggertsdóttir protiv Islanda](#), stavak 47.).

U ovom konkretnom predmetu, Europski sud je smatrao razumljivim da su se kod podnositelja zahtjeva pojavile sumnje u nepristranost Centra. Naime, ova zdravstvena ustanova bila je ovlaštena provesti vještačenje na temelju Pravilnika o utvrđivanju zdravstvenih ustanova za vještačenje, koji Pravilnik je donijelo upravo ono Ministarstvo koje je bilo podnositeljev protivnik u predmetnom upravnom postupku. Međutim, prema mišljenju Europskog suda, sama činjenica da je vještak zaposlen u državnoj zdravstvenoj ustanovi posebno određenoj za izradu nalaza i mišljenja vještaka o određenom pitanju i koja se financira iz državnog proračuna, ne opravdava bojazan da vještaci zaposleni u tim ustanovama nisu neutralni i nepristrani. Ta bojazan posebice nije opravdana u ovom slučaju jer je nalaz i mišljenje Centra izradio tim vještaka koji se sastoji od tri stalna sudska vještaka koji su iznimno stručni i obrazovani, i jer mjerodavno domaće pravo propisuje obvezu da vještaci daju svoje mišljenje nepristrano i relevantno u svom području stručnosti.

Problem u ovom predmetu proizlazi iz činjenice da podnositelj zahtjeva nije bio uključen u postupak traženja i pribavljanja nalaza i mišljenja vještaka Centra te je za njega saznao tek nakon donošenja odluke kojom je odbačen njegov zahtjev za obiteljsku invalidninu. Naime, podnositelj nije imao priliku vidjeti i komentirati dokumente koje su razmotrili vještaci, niti je imao priliku ispitati svjedoke koji su dali iskaze relevantne za vještački nalaz. Podnositelj je pokušao osporiti nalaz i mišljenje Centra pred Ministarstvom i Upravnim sudom RH tvrdeći da vještaci Centra nisu uzeli u obzir trostruko ubojstvo koje je njegov otac počinio prije samoubojstva. Međutim, Ministarstvo nije prihvatilo podnositeljeve prigovore te mu nije dopustilo da ispita svjedoke ili iznese prigovore vještacima niti da zatraži još jedno vještačenje. Upravni sud RH je potvrdio takvo postupanje smatrajući da konkretni prigovori podnositelja zahtjeva nisu važni za donošenje odluke o njegovom zahtjevu za obiteljsku invalidninu.

Europski sud se nije složio s takvim postupanjem. Smatrao je da se ovdje radi o složenom predmetu u kojem je trebalo procijeniti psihičke posljedice vezane uz ratnu službu podnositeljevog oca i da Upravni sud RH nije imao dovoljno informacija da bi zauzeo takvo stajalište.

Iz svega navedenog proizlazi da Upravni sud RH, kao sudbeno tijelo koje je imalo punu nadležnost ispitati sva činjenična i pravna pitanja predmeta, nije otklonio postupovne propuste koji se odnose na isključenje podnositelja zahtjeva iz postupka traženja i pribavljanja nalaza i mišljenja vještaka, a Ustavni sud nije naknadno ispravio ovaj propust. Stoga je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

Podnositelju zahtjeva dosuđena je pravedna naknada u iznosu od 4.000,00 eura na ime neimovinske štete i 4.413,64 eura na ime troškova i izdataka.

Načela utvrđena u ovoj presudi Europski sud je primijenio u još nekoliko predmeta koja se tiču sudjelovanja podnositelja zahtjeva u postupku traženja i pribavljanja nalaza i mišljenja vještaka.

Tako je u predmetu [Krunoslava Zovko protiv Hrvatske](#) 23. svibnja 2017. Europski sud presudio da nije došlo do povrede čl. 6. st. 1. Konvencije jer je podnositeljica zahtjeva učinkovito sudjelovala u postupku traženja i pribavljanja nalaza i mišljenja vještaka koji su korišteni za odlučivanje o osnovanosti njezina zahtjeva za priznavanje prava na bolovanje. Naime, za razliku od podnositelja zahtjeva u predmetu *Letničić*, podnositeljica je u ovom predmetu bila upoznata i mogla je komentirati sve dokumente koje su vještaci uzeli u obzir, te je mogla iznijeti sve svoje tvrdnje s ciljem utjecanja na nalaze i mišljenja vještaka.

U predmetu [Trbojević protiv Hrvatske](#) Europski sud je 15. svibnja 2018. odbacio podnositeljičin zahtjev. Naime, i u ovom predmetu, za razliku od predmeta *Letničić*, podnositeljica zahtjeva je imala priliku učinkovito sudjelovati u postupku traženja i pribavljanja nalaza i mišljenja vještaka koji su korišteni za odlučivanje o osnovanosti njezinog zahtjeva za priznavanje prava na razmjerni dio invalidske mirovine. Budući da se radi o dobro utvrđenoj sudskoj praksi, Europski sud je ovaj zahtjev proglasio očigledno neosnovanim.

Presudom od 18. travnja 2023. u predmetu [Bosiljevac protiv Hrvatske](#) Europski sud je utvrdio povredu čl. 6. st. 1. Konvencije zbog procesnih nedostataka povezanih s nalazima i mišljenjima vještaka upotrijebljenima pri odlučivanju o osnovanosti podnositeljeva zahtjeva za priznanje prava na obiteljsku mirovinu. Podnositelj zahtjeva pokrenuo je upravni postupak u kojem je tražio da mu se, zbog njegova zdravstvenog stanja (cerebralna paraliza), prizna pravo na obiteljsku mirovinu nakon smrti oca. U postupku pred Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje (dalje: HZMO) provedena su dva interna vještačenja kojima je utvrđeno da zdravstveno stanje podnositelja zahtjeva ne predstavlja opću nesposobnost za rad. Stoga je HZMO odbio podnositeljev zahtjev za priznanjem prava na obiteljsku mirovinu. Njegovu upravnu tužbu protiv tog rješenja HZMO-a odbio je Visoki upravni sud.

Europski sud je utvrdio da podnositelj zahtjeva nije mogao djelotvorno sudjelovati u postupku provođenja vještačenja tijekom upravnog postupka koja su bila od presudne važnosti za konačnu odluku u ovom predmetu. U prvom internom nalazu i mišljenju vještaka bilo je navedeno da nije bilo moguće utvrditi zdravstveno stanje i sposobnost za rad podnositelja

zahtjeva koji je bio pregledan u predvorju prostorija HZMO-a kamo je došao u invalidskim kolicima, dok je u drugom internom nalazu i mišljenju, koje nikad nije bilo dostavljeno podnosiocu, navedeno da je vještak pregledao medicinsku dokumentaciju u spisu i da zdravstveno stanje podnosioca ne predstavlja opću nesposobnost za rad. Niti u jednom vještačenju nisu objašnjeni razlozi za donesene zaključke. Podnositelj je za sadržaja nalaza i mišljenja vještaka saznao tek nakon što je HZMO odbio njegov zahtjev za priznanje prava na obiteljsku mirovinu. Visoki upravni sud nije ispitao kvalitetu vještačenja niti je li podnositelj imao smislenu priliku osporiti nalaze vještaka, već je samo zaključio da su prigovori podnosioca nebitni za donošenje odluke o njegovu zahtjevu za priznanje prava na obiteljsku mirovinu.

Europski sud je smatrao da Visoki upravni sud nije imao dovoljno informacija da bi mogao zauzeti takav stav uzimajući u obzir činjenicu da se predmet odnosio na složenu ocjenu zdravstvenog stanja podnosioca zahtjeva nakon cerebralne paralize te imajući u da nalaz i mišljenje vještaka nije bilo dostatno obrazloženo. Slijedom navedenog, utvrđena je povreda čl. 6. st. 1. Konvencije.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2023. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava